

**Lokalt utvecklings-
program för
Skarpnäcks
stadsdelsnämnd
2017-2027**

stockholm.se

**Lokalt utvecklingsprogram
för Skarpnäcks stadsdelsnämnd
År 2016**

**Dnr: 1.2.1.-317/16
Utgivningsdatum: 1609XX**

Innehåll

1.	Inledning	4
2.	Nulägesanalys	5
3.	Geografiska/tematiska prioriteringar	25
4.	Målsättningar	28
5.	Planerade åtgärder	29
6.	Genomförande	37
7.	Metoder för att mäta måluppfyllelse	38

1. Inledning

Kommunfullmäktige i Stockholms stad fattade i oktober 2015 beslut om Stockholms stads vision, Vision 2040 – ett Stockholm för alla, och om Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete.

Riktlinjerna syftar till att tydliggöra ansvarsfördelning och arbetssätt för ett lokalt och decentraliserat utvecklingsarbete inom Stockholms stad och till att tydliggöra stadsdelsnämndernas roll och mandat. Ett annat syfte är att tydliggöra hur det lokala arbetet hänger samman med den övergripande inriktningen i fullmäktiges övergripande vision, budgetinriktning och andra stadsövergripande utvecklingsprocesser.

Riktlinjerna kan sammanfattas på följande sätt.

1. Lokalt utvecklingsarbete ska utgå från ett medborgarperspektiv med stadsdelsnämnderna som nav
2. Alla stadsdelar ska utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och unika kvaliteter med utgångspunkt från stadens vision, budget
3. Resurser ska styras till områden med störst behov
4. Uppföljningen och samordningen av det lokala arbetet ska fördjupas

Med utgångspunkt i riktlinjerna har alla stadsdelsförvaltningar fått i uppdrag att under 2016 ta fram lokala utvecklingsprogram. Programmen ska utgå från analyser av lokala förhållanden och en dialog med invånare, lokala aktörer samt förtroendevalda och medarbetare inom stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Under perioden 2015-2017 pågår arbetet inom Kommissionen för socialt hållbart Stockholm med kartläggningar av sociala skillnader inom staden och förslag till åtgärder på en stadsövergripande nivå. Kommissionens analyser och förslag till åtgärder och strategier och ska tillsammans med de lokala analyserna utgöra utgångspunkt för de lokala utvecklingsprogrammen.

2. Nulägesanalys

Bakgrund

Valda fokusområden och avgränsningar

Utifrån de fyra inriktningsmålen i stadens vision har förvaltningen valt att fokusera nulägesanalysen på följande teman, då de bedöms vara mest angelägna för analysen:

Ett Stockholm som håller samman

En bra skola för alla

God välfärd som ger jämlika livschanser

Rikt utbud av idrott, kultur och fritid

Levande stad där alla kan bo

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Unika möjligheter till arbete

Enkelt att utbilda sig genom hela livet

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Fritt från diskriminering

En livaktig demokrati i hela staden

En trygg och säker stad

En tillgänglig stad för alla

Inriktningsmålet *Ett klimatsmart Stockholm* arbetar förvaltningen aktivt med i alla sammanhang. Såväl social som ekologisk hållbarhet kommer att genomsyra åtgärder och insatser inom det lokala utvecklingsprogrammet.

Nulägesbeskrivning för stadsdelsområdet

Geografi och stadsdelar

Skarpnäcks stadsdelsområde ligger i sydöstra Stockholm och består av stadsdelarna Hammarbyhöjden, Björkhagen, Enskededalen, Kärrtorp, Bagarmossen, Skarpnäcks gård, Orhem, Skrubba och Flaten. De tre sistnämnda består till övervägande del av naturmark och har mycket få invånare, varför de inte kommer att ingå i nulägesanalysen. Däremot finns ett utvecklingsprojekt för Flatens naturreservat med bland de planerade åtgärderna i programmet.

Stadsdelarna är indelade i basområden. I Hammarbyhöjden,¹ Björkhagen, Enskededalen och Kärrtorp sammanfaller stadsdelarna med basområdena. Bagarmossen indelas i Södra och Norra Bagarmossen samt Lagaplan och Skarpnäcks gård indelas i Pungpinan, Skarpnäcksfältet Östra, Skarpnäcksfältet Västra och Skarpa by.

Hammarbyhöjden, Björkhagen och Kärrtorp domineras av flerbostadshus byggda från 30- till 50-talet. *Enskededalen* består av småhus byggda på 20- 30-talet och flerbostadshus och radhus byggda från 20-talet fram till idag. *Bagarmossen* bebyggdes huvudsakligen under 50-talet, med undantag av bostäderna längs Byälsvägen som byggdes kring 1970. Detta område, *Norra Bagarmossen* domineras liksom *Lagaplan* av flerbostadshus medan *Södra Bagarmossen* huvudsakligen består av småhus och radhus. I *Skarpnäcks gård* är *Pungpinan* det äldsta området med småhus och radhus byggda från 20- till 60-talet. *Skarpnäcksfältet* bebyggdes på 1980-talet. Den västra delen består huvudsakligen av flerbostadshus, i den östra delen finns även ett antal radhus. *Skarpa by* är ett mycket litet område, såväl till yta som till invånarantal², som består dels av flerbostadshus med små hyresrätter, dels av Skarpnäcksgården, en tidigare herrgård som idag är ett stödboende för personer med beroendeproblematik och psykisk ohälsa³. I Skarpa by driver Stiftelsen hotellhem i Stockholm även ett genomgångsboende för familjer⁴.

Fördelningen mellan olika bostadstyper skiljer sig åt mellan stadsdelarna. De norra stadsdelarna domineras av små lägenheter, och ju längre söderut i stadsdelsområdet desto större lägenheter och högre andel hyresrätter, varav en högre andel hör till allmännyttan. Undantaget är stadsdelen Skarpnäcks gård där en majoritet av lägenheterna i flerbostadshus är bostadsrätter. I hela stadsdelsområdet ligger fördelningen nära den i staden, men andelen lägenheter i allmännyttan är högre i än i staden.

Befolkning

Skarpnäcks stadsdelsområde hade i slutet av 2015 nära 46 000 invånare. Enligt 2016 års befolkningsprognos kommer antalet invånare öka till närmare 52 000 år 2025, en ökning på 13 %.

¹ Hammarbyhöjden indelas i Östra Hammarbyhöjden och Blåsut, men Blåsut hör till stadsdelsområdet Enskede-Årsta-Vantör

² Med tanke på det låga invånarantalet måste all statistik gällande Skarpa by tolkas med försiktighet.

³ Dessa personer är inte mantalsskrivna på boendet.

⁴ Boendet består av 38 lägenheter och de familjer som bor här kommer från hela staden.

Ökningen för hela staden beräknas bli 15 % under samma period. Den prognosticerade befolkningsökningen⁵ för perioden 2016-2025 skiljer sig kraftigt mellan olika stadsdelar och än mer mellan olika basområden. Befolkningen i Södra Bagarmossen beräknas öka med 134 % och befolkningen i Björkhagen med 49 %, samtidigt som befolkningen väntas minska i flera områden. Större delen av befolkningsökningen beräknas ske under den senare delen av perioden, 2020-2025.

Befolkningsutveckling fördelat på basområden 2016-2024 (Källa: ODS)

Basområde	2016	2020	2025	Förändring i % 2016-2020	Förändring i % 2016-2025
Björkhagen	6677	6719	9955	1%	49%
Enskededalen	2678	2654	2635	-1%	-2%
Hammarbyhöjden	8690	9185	9254	6%	6%
Kärrtorp	4758	5091	5123	7%	8%
Pungpinan	2164	2143	2121	-1%	-2%
Skarpnäcksfältet Ö	4833	4836	4856	0%	0%
Skarpnäcksfältet V	4087	4044	4003	-1%	-2%
Skarpa By	387	380	374	-2%	-3%
Lagaplan	7580	7892	7856	4%	4%
Södra Bagarmossen	1135	1113	2659	-2%	134%
Norra Bagarmossen	2883	2844	2814	-1%	-2%
Skarpnäcks SDO	45963	46989	51740	2%	13%
Hela staden	939942	1000740	1080348	6%	15%

Fördelning mellan olika typer av hushåll

År 2014 fanns totalt 20 275 hushåll i stadsdelsområdet, vilket ger 2,22 personer per hushåll i genomsnitt, något över genomsnittet för hela staden (2,0). Fördelningen mellan olika typer av hushåll liknar den i staden, med undantag för att andelen ensamstående med barn i åldern 0-24 år är högre i stadsdelsområdet (9,10 %) än i staden (6,76 %) och andelen sammanboende utan barn är lägre (15,39 % respektive 18,26 %).

Åldersfördelning

Åldersfördelningen i Skarpnäcks stadsdelsområde liknar den i staden som helhet. Andelen barn i åldern 0-15 år och personer i åldern 25-65 är något högre och andelen personer i åldern 20-24

⁵ Befolkningsprognosen i ODS utgår från den senaste kända faktiska folkmängden och anger trolig utveckling under vissa förutsättningar såsom antaganden om framtida fruktsamhet, dödlighet och flyttning samt Sweco Strategys tolkning av stadens lägesrapport om bostadsbyggandet. Det innebär att bostäder som planeras i programområden inte alltid räknas in.

och över 65 år lägre i stadsdelsområdet än i staden. Skarpnäcks gård och Enskededalen har högre andel barn och unga än övriga stadsdelar, Enskededalen och Kärrtorp har en högre andel äldre.

Befolkningsfördelning efter ålder år 2015 (Källa: Områdesfakta)

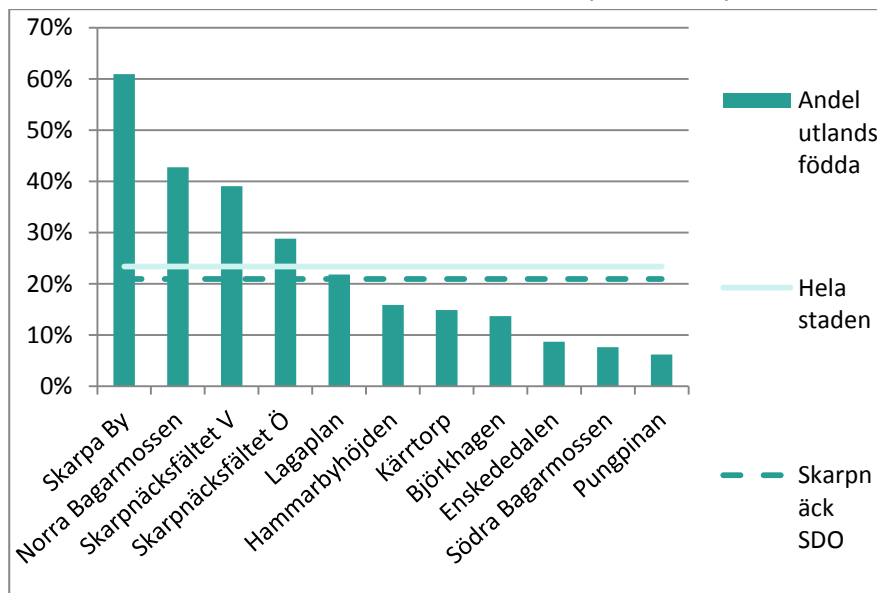
Område	0-5	6-15	16-19	20-24	25-64	65-
Hela staden	8,0%	10,0%	3,5%	6,3%	57,7%	14,6%
Skarpnäck	8,4%	10,8%	3,5%	6,0%	59,5%	11,8%
Björkhagen	8,5%	10,6%	2,9%	4,7%	62,5%	10,8%
Enskededalen	8,8%	14,0%	4,4%	5,0%	51,6%	16,1%
Hammarbyhöjden	7,6%	6,3%	2,0%	6,7%	67,6%	9,9%
Kärrtorp	8,6%	9,9%	3,2%	5,4%	58,0%	14,9%
Skarpnäcks gård	9,0%	13,8%	4,6%	6,3%	55,2%	11,0%
Bagarmossen	9,0%	10,5%	3,9%	6,6%	58,0%	12,1%

Befolkningsprognosen till år 2025 visar inte på några större förändringar av åldersfördelningen i stadsdelsområdet. Andelen yngre barn beräknas minska något medan andelen barn och unga i åldern 6-19 ökar, liksom andelen äldre.

Andel utlandsfödda

Andelen utlandsfödda invånare skiljer sig också kraftigt mellan de olika basområdena – från 8 % i Pungpinan och 9 % i Södra Bagarmossen till drygt 40 % i Norra Bagarmossen och 60 % i Skarpa by. Andelen utlandsfödda ökar mer i Bagarmossen och Skarpnäcks gård än i övriga stadsdelar, vilket alltså innebär att skillnaden mellan stadsdelarna ökar. I stadsdelsområdet som helhet är andelen invånare med utländsk bakgrund 21 %, vilket ligger strax under stadens genomsnitt på 23,6 %.

Andel utlandsfödda invånare 2015, basområden (Källa: ODS)

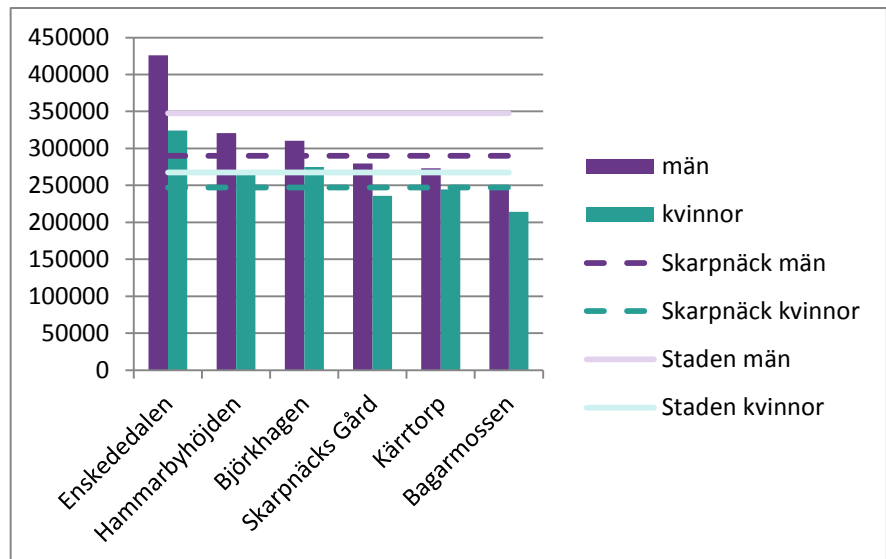
Inkomster och försörjning

Förvärvsinkomst

Sett till genomsnittet för stadsdelsområdet har både kvinnor och män lägre förvärvsinkomster jämfört med staden som helhet. Skillnaderna mellan mäns och kvinnors genomsnittliga inkomster är dock mindre i stadsdelsområdet än i staden. I stadsdelsområdet uppgår kvinnornas inkomster till 85 % av männens, jämfört med 77 % i staden.

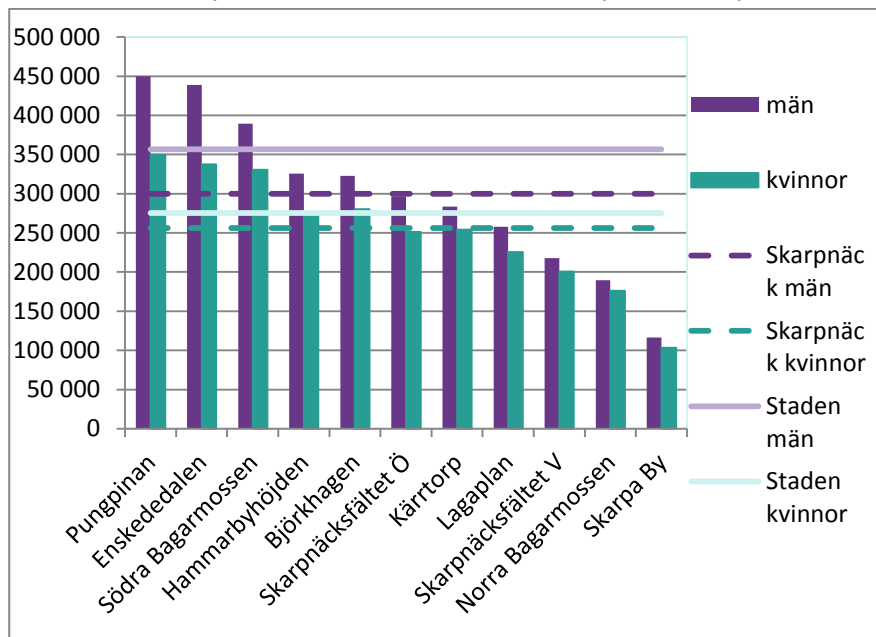
På stadsdelsnivå framstår stadsdelsområdet som relativt homogent när det gäller förvärvsinkomster. Undantaget är Enskededalen, där inkomstnivån är klart högre än i övriga stadsdelar.

Förvärvsinkomst per invånare 2014, stadsdelar (Källa: ODS)

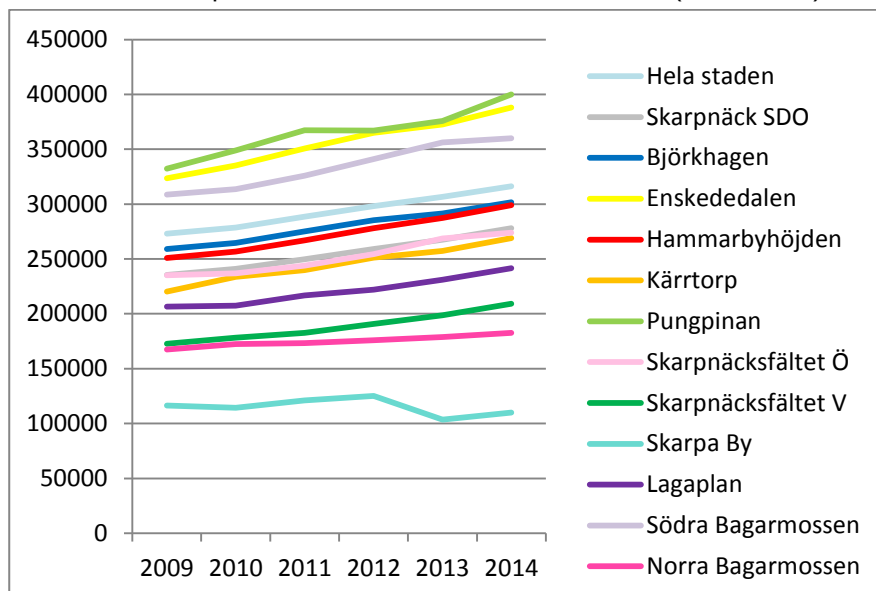
Statistik över förvärvsinkomster i olika basområden visar på stora skillnader inom stadsdelarna. Inom stadsdelen Skarpnäcks gård är inkomsterna i Pungpinan mer än tre gånger så höga som i Skarpa by och mer än dubbelt så höga som på Västra Skarpnäcksfältet. Samma förhållande gäller inkomsterna i Södra Bagarmossen jämfört med Norra Bagarmossen och Lagaplan. Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är störst i Enskededalen (23 %) och minst i Norra Bagarmossen (7 %).

Förvärvsinkomst per invånare 2014, basområden (Källa: ODS)

Under perioden 2008-2014 har inkomstutvecklingen i stadsdelsområdet i princip följt den i Stockholms stad. Inkomsterna har ökat i alla basområden utom i Skarpa By. I Norra Bagarmossen är ökningen svagare än i övriga områden. Det finns alltså en tendens till att inkomsterna ökar mindre i de områden där de är lägst, och att inkomstskillnaderna därmed ökar.

Förvärvsinkomst per invånare, 2008-2014, basområden (Källa: ODS)

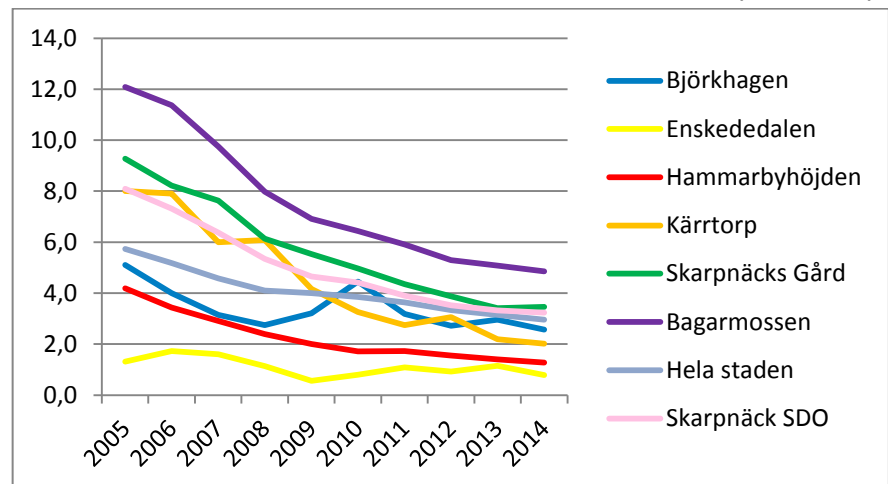

Ekonomiskt bistånd

Andelen invånare i stadsdelsområdet som mottog ekonomiskt bistånd någon gång under år 2015 var 3 %, något över genomsnittet för staden på 2,7 %. Andelen varierar från ca 1 % i Enskededalen till ca 5 % i Bagarmossen och har minskat över tid i samtliga

stadsdelar. Minskningen har varit större i de stadsdelar där andelen biståndsmottagare är högre. Den vanligaste orsaken till att en person mottar ekonomiskt bistånd är arbetslöshet utan (tillräcklig) ersättning. En annan vanlig orsak är långvarig sjukskrivning vilket också ofta innebär ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

Andel invånare 18-64 år med ekonomiskt bistånd 2005-2014 (Källa: SLK)

I juni 2016 var det 464 hushåll i stadsdelsområdet som mottog ekonomiskt bistånd och de mottog i genomsnitt 8 709 kronor. Genomsnittet i staden var 8 727 kronor. 505 individer mottog ekonomiskt bistånd, varav 261 kvinnor och 244 män.

År 2014 var det 206 hushåll med barn i stadsdelsområdet som mottog ekonomiskt bistånd, varav 96 hade långvarigt bistånd (10-12 månader under året). Flertalet av dessa familjer bor i Bagarmossen eller Skarpnäcks gård. I Skarpnäcks gård är andelen barnhushåll med ekonomiskt bistånd drygt 3 % vilket är samma nivå som stadens genomsnitt, i Bagarmossen är andelen 4 %. Nästan en av tre kvinnor i stadsdelsområdet som mottar ekonomiskt bistånd är ensamstående förälder, bland män är det färre än en av tio⁶.

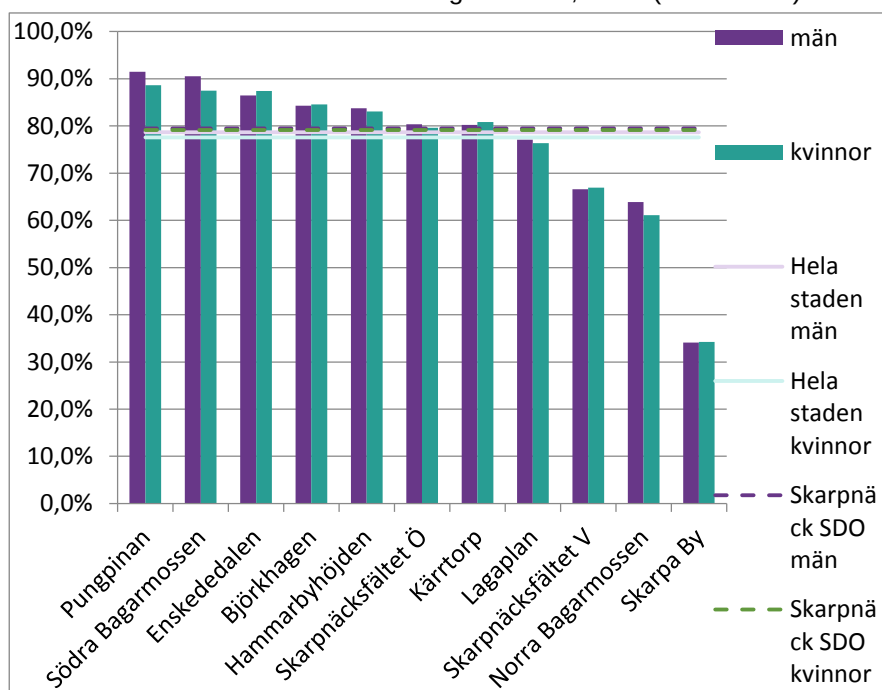
Andelen biståndsmottagare kan även mätas genom att beräkna ett genomsnitt per månad, vilket ger en lägre andel än om alla som fått ekonomiskt bistånd någon gång under året räknas. Under perioden december 2014-november 2015 var det antalet biståndsmottagare i stadsdelsområdet i genomsnitt 841 personer vilket motsvarar 1,82 % av befolkningen, något över stadens snitt på 1,67 %. Under samma period levde 264 barn i hushåll med ekonomiskt bistånd, vilket motsvarar 2,8 % av alla barn i stadsdelsområdet. Genomsnittet för staden var 3,1 %.

⁶⁶ Denna siffra baseras på data för februari månad under de tre senaste åren (2014-2016)

Sysselsättning

Andelen förvärvsarbetande varierar kraftigt mellan basområdena – från 34 % i Skarpa by och 62 % i Norra Bagarmossen till 90 % i Pungpinan. Skillnaderna mellan män och kvinnor är små i alla basområden och mindre i stadsdelsområdet än i staden som helhet. 79,1 % av kvinnorna och 79,4 % av männen i stadsdelsområdet förvärvsarbetar, genomsnittet i staden är 77,6 % för kvinnor och 78,7 % för män.

Andel förvärvsarbetande av befolkning 20-64 år, 2014 (Källa: ODS)

I Skarpa by har andelen förvärvsarbetande ökat med ca 5 procentenheter från 2013 till 2014, men detta bör tolkas med försiktighet med tanke på att basområdet har så få invånare. Den stadsdel som haft den mest positiva sysselsättningsutvecklingen under perioden 2000-2012 är Kärrtorp.

Andelen unga som varken arbetar eller studerar varierar kraftigt från år till år då statistiken baseras på få individer per stadsdel. Sett till ett genomsnitt för perioden 2004-2014 så varierar andelen från ca 10 % i Enskededalen och Hammarbyhöjden till ca 18 % i Bagarmossen och 17 % i Skarpnäcks gård.

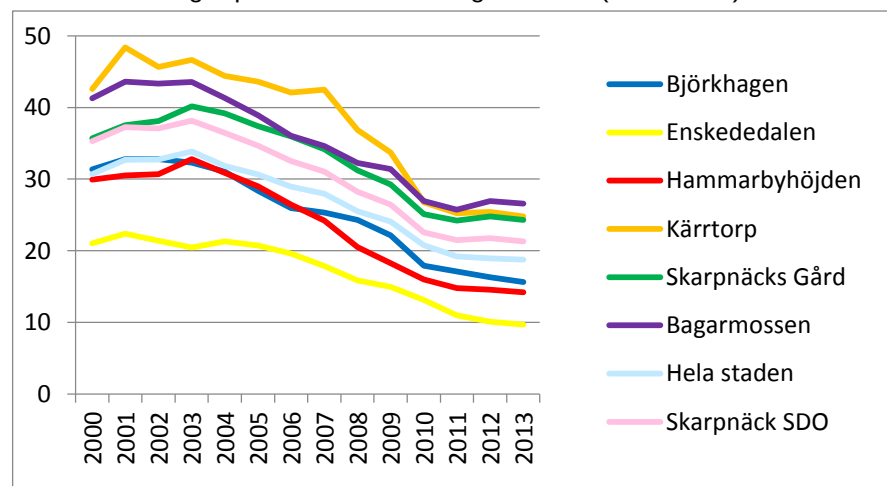
Hälsa

Hälsoläget i Skarpnäcks stadsdelsområde är sämre än i staden som helhet, särskilt för männen. Medellivslängden är 83,9 år för kvinnor och 79,3 år för män i stadsdelsområdet, i staden är den 84,3

respektive 80,7 år⁷. När det gäller självskattad hälsa är skillnaden mellan kvinnor och män ännu större. För kvinnorna ligger andelen som skattar sin egen hälsa som sämre än god strax under stadens genomsnitt (26,6 % i stadsdelsområdet och 27,2 % i staden) medan andelen bland männen är klart högre än i staden som helhet (30,6 % i stadsdelsområdet och 22,5 % i staden).

Ohälsotalet är däremot högre för kvinnor än för män i alla stadsdelar och högre i stadsdelsområdet än i staden som helhet. Sett till ohälsotalet för de olika stadsdelarna så ligger det över stadens genomsnitt i Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäck. Kärrtorp har tidigare haft det högsta ohälsotalet i stadsdelsområdet men det har sjunkit markant under de senaste 10 åren.

Antal ohälsodagar per individ befolkning 16-64 år (Källa: SLK)

Enligt folkhälsoenkäten 2014 är Skarpnäck det stadsdelsområde där förekomsten av psykisk ohälsa totalt sett är näst högst, efter Rinkeby-Kista. Kvinnor har sämre psykisk hälsa än män i nästan alla stadsdelsområden och så även i Skarpnäck. 29,7 % av kvinnorna, 22,1 % av männen och 26,2 % totalt sett, bedöms ha nedsatt psykiskt välbefinnande utifrån deras svar i enkäten⁸. Stockholmsenkätens resultat visar att barn och ungas psykiska hälsa är på samma nivå i Skarpnäck som i staden som helhet⁹. Nationella studier visar att barn och ungdomars psykiska ohälsa ökar. Enligt Socialstyrelsen är hög självskattad ohälsa bland barn och unga ett varningstecken för senare psykisk sjukdom, ökad risk

⁷ Siffrorna för stadsdelsområdet är ett genomsnitt för flera år eftersom underlaget annars är för litet.

⁸ GHQ12 – General Health Questionnaire - 12 olika frågor har ställts och de som svarat ja på tre eller fler frågor bedöms ha nedsatt psykiskt välbefinnande.

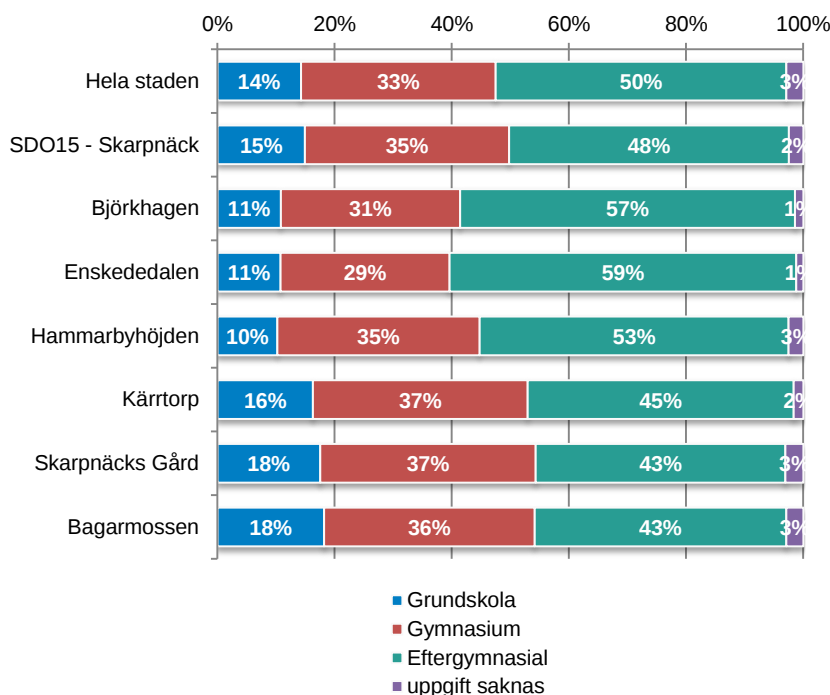
⁹ Baserat på index för ”grad av god psykisk hälsa” i Stockholmsenkäten 2014.

för självmordsförsök samt senare problem med försörjning och familjebildning.¹⁰

Utbildning

Utbildningsnivån i stadsdelsområdet ligger mycket nära den i staden som helhet, men skiljer sig mellan de olika stadsdelarna.

Utbildningsnivå 16-74 år 2013 (Källa: Stockholms stads trygghetsmätning)

Andelen med eftergymnasial utbildning ökar i alla stadsdelar, dock något snabbare i Kärrtorp och något långsammare i Skarpnäcks gård.

Förskola

Inskrivningsgrad

I februari 2016 var totalt 2842 barn inskrivna förskolorna i Skarpnäcks stadsdelsområde, varav 69 % i kommunala förskolor och 31 % i fristående. Andelen barn i fristående förskolor varierar dock mellan olika stadsdelar – på Skarpnäcksfältet är andelen 50 %, i övriga stadsdelar betydligt lägre. Enligt beräkningar från utbildningsförvaltningen för år 2015 var inskrivningsgraden i stadsdelsområdet 88 % för barn 1-5 år vilket är på samma nivå som genomsnittet i staden. Det är dock stor skillnad på inskrivningsgraden för olika åldersgrupper. För barn i åldern 1-2 år inskrivningsgraden i stadsdelsområdet 72 % vilket är den tredje lägsta andelen i staden och för åldern 3-5 år den 97 % vilket är den

¹⁰ Psykisk ohälsa bland unga, Socialstyrelsen, 2013

näst högsta andelen i staden. Det är inte möjligt att beräkna inskrivningsgraden i de olika stadsdelarna.¹¹

Andel flerspråkiga barn varierar kraftigt mellan förskolorna i stadsdelsområdet. I stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård finns några förskolor¹² där 45-50 % av barnen är flerspråkiga, medan andelen ligger under 5 % på många andra förskolor.

Stödenhet och öppen förskola

Inom avdelningen för förskola finns en stödenhet som arbetar på uppdrag av förskolorna. Enhetens huvudsakliga uppdrag är att ge handledning och kompetensutveckling till kommunala förskolor, samt stötta vårdnadshavare med barn i behov av särskilt stöd.

Det finns även en kommunal öppen förskola, Fyren, som ligger i Kärrtorp. År 2015 hade Fyren totalt 4225 registrerade besök, varav närmare hälften kom från Bagarmossen och Kärrtorp, ca 15 % var från Hammarbyhöjden, Björkhagen och andra stadsdelar medan endast 7 % av besökarna kom från Skarpnäcks gård.

Grundskola

Skolresultat

I stadsdelsområdet finns totalt 14 grundskolor, varav 10 skolor där åk 9 ingår. Läsåret 2014/2015 varierade det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 i dessa skolor mellan 215 och 271, med undantag för Skarpatorpsskolan på Skarpnäcksfältet där det genomsnittliga meritvärdet var 139. Genomsnittet i staden var 245.

Andel avgångna elever från årskurs 9 med behörighet till nationella program på gymnasiet har ökat från 86 % 2007 till 91 % 2013 i stadsdelsområdet som helhet. Läsåret 2014/2015 låg alla skolor i stadsdelsområdet mellan 83 % och 100 % (genomsnittet i staden är 87 %) förutom Skarpatorpsskolan där andelen elever med behörighet till nationella program på gymnasiet var 39 %. Dessa siffror inkluderar även nyanlända elever. För läsåret 2015/2016 visar Skarpatorpsskolans egen statistik, som inte innefattar nyanlända elever, att 90 % av eleverna som gick ut åk 9 var behöriga till ett nationellt program på gymnasiet och det genomsnittliga meritvärdet var 225.

¹¹ Att inskrivningsgraden inte går att beräkna beror på att vissa barn som går på förskolor inom stadsdelsområdet kommer från andra stadsdelsområden, och en del barn från Skarpnäck går i förskolor utanför stadsdelsområdet. Dessutom går ett antal barn i förskolor i andra stadsdelar inom stadsdelsområdet än den de bor i.

¹² Siffrorna gäller kommunala förskolor. Förvaltningen har inte tillgång till motsvarande uppgifter för fristående förskolor.

Variationen i andel gymnasiebehöriga elever från olika stadsdelar är mycket stor från år till år vilket beror på att det är få elever per årskurs och område. Sett till ett genomsnitt över perioden 2000-2013 har Skarpnäcks gård och Bagarmossen en lägre andel gymnasiebehöriga elever än staden som helhet medan övriga stadsdelar ligger över genomsnittet för staden. Under samma period var behörigheten i genomsnitt 87 % för pojkar och 90 % för flickor i stadsdelsområdet.

Kulturskola, föreningsaktivitet och öppna verksamheter

Skarpnäck är det stadsdelsområde i Stockholms stad som har den högsta andelen elever, 12,3 %, som deltar i Kulturskolans aktiviteter. Andelen deltagare skiljer sig kraftigt mellan de olika stadsdelarna men följer inte helt de mönster vi sett i andra sammanhang – exempelvis har Bagarmossen en hög andel deltagare (15,8 %) och Hammarbyhöjden en relativt låg andel (8,7 %). Även i Skarpnäcks gård där andelen är den lägsta i stadsdelsområdet (8,6 %) ligger den över genomsnittet i staden (7,3 %). Kulturskolan har verksamhet i Kärrtorp och Bagarmossen.

I området finns flera stora idrottsföreningar, exempelvis BKBK (Bagarmossen-Kärrtorps bollklubb), Spårvägens FF och Skogsluffarna samt andra föreningar såsom Kärrtorps scoutkår och flera kultur- och pensionärsföreningar.

I stadsdelsområdet finns tre bemannade parklekar, som riktar sig till åldersgruppen 7-13, samt tre ungdomsgårdar, för åldern 13-18. Under 2015 hade parklekarna totalt 38 538 besök och ungdomsgårdarna totalt 17 651 besök, varav 29 % av flickor och 71 % av pojkar.

Demokratisk delaktighet

Valdeltagande

Valdeltagandet skiljer sig mer än 10 procentenheter mellan stadsdelarna Bagarmossen och Enskededalen. Sett till enskilda valkretsar varierar valdeltagandet betydligt mer, från 65,4% i valkretsen Bagarmossen Norra till 93,3% i valkretsen Skarpnäcks trädgårdsstad.

Valdeltagande i stadsdelarna inom stadsdelsområdet (Källa SLK)

	2006	2010	2014	2006-2014 förändring
Hela staden	79,1	81,6	82,1	3,9
Bagarmossen	71,0	73,8	76,6	7,9
Björkhagen	82,9	83,2	87,5	5,6
Enskededalen	83,6	87,5	87,8	5,0
Hammarbyhöjden	77,2	77,9	83,4	8,1
Kärrtorp	76,0	79,2	83,3	9,6
Skarpnäcks gård ¹³	72,4	75,7	78,3	8,1

Tillit till människor och myndigheter

Undersökningar visar på ett samband mellan personers utbildningsnivå och deras tillit till andra personer i bostadsområdet. Både bland personer med kort utbildning och bland personer med lång utbildning är det en högre andel i stadsdelsområdet som anger att de har låg tillit till andra (13,9 % respektive 8 %) jämfört med staden som helhet (12,5 % respektive 5,9 %). Andelen är lägre bland kvinnor än bland män och skillnaden mellan könen är större i stadsdelsområdet (7 % respektive 10,9 %) än i staden som helhet (7,8 % respektive 9 %). Sett över tid är det en allt mindre andel som anger att de har låg tillit till andra.

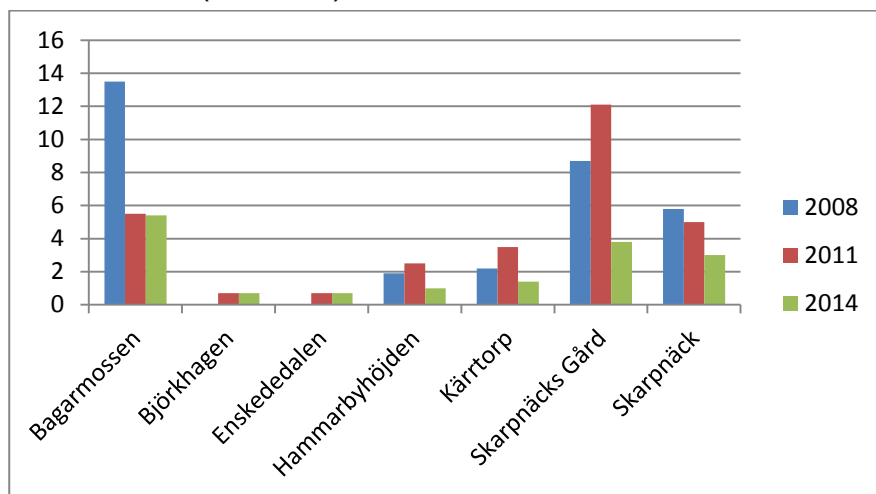
Andel personer som har mycket litet/ganska litet förtroende för stadsdelsförvaltningen i Skarpnäck var 12 % år 2014, vilket är under genomsnittet för staden (14 %). Andelen personer som har mycket litet/ganska litet förtroende för den lokala polisen är något högre än genomsnittet för staden (12 % respektive 11 %).

Trygghet

Omkring år 2008-2009 upplevdes områdena Bagarmossen och Skarpnäcks gård som stökiga och otrygga med omfattande skadegörelse och kriminalitet. I december 2009 inleddes det s.k. ”Skarpnäckslyftet”, ett lokalt trygghetsprojekt som drivits av stadsdelsförvaltningen i samarbete med polisen, stiftelsen På rätt väg, Stockholmshem och Svenska bostäder. Skarpnäckslyftet, som främst består av satsningar på öppna, förebyggande verksamheter, inleddes i Bagarmossen för att senare utökas till Skarpnäcks gård. Sedan Skarpnäckslyftet startade har upplevelsen av trygghet i stadsdelarna ökat enligt Stockholms stads trygghetsmätningar.

¹³ 2014 inkluderas även Orhem, Flaten och Skrubba i Skarpnäcks gård

Andel personer som känner sig otrygga/mycket otrygga i sitt bostadsområde (Källa: SLK)

Andel personer som känner sig otrygga eller mycket otrygga i Skarpnäcks stadsdelsområde har halverats under perioden 2008-2014. 2013 hade stadsdelsområdet färre polisanmälda brott per 1000 invånare än staden som helhet.

Trygghetsmätningen 2014 visar också att andelen personer som upplever att ungdomar stör ordningen har minskat under samma period. Minskningen är större i Bagarmossen (från 40 % till 10 %) än i Skarpnäcks gård (från 34 % till 19 %). Oron för att gå ut sent på kvällen i bostadsområdet har också minskat, liksom oron för att utsättas för våld, överfall eller våldtäkt och upplevelsen av skadegörelse. Oron för att utsättas för brott har däremot ökat något i Skarpnäcks gård under samma period. I Bagarmossen sjönk den mellan 2008 och 2011 för att sedan öka igen till 2014. Oron för rån och inbrott har minskat i Bagarmossen men ökat i Skarpnäcks gård. Skarpnäcksllyftet tycks alltså överlag ha varit framgångsrikt, men har än så länge inte haft lika stor effekt i Skarpnäcks gård som i Bagarmossen, vilket kan förklaras av att satsningen inleddes senare i Skarpnäcks gård.

I 2014 års Stockholmsenkät, som besvarades av eleverna i åk 9 och åk 2 på gymnasiet, får Skarpnäcks stadsdelsområde det tredje högsta resultatet på indexet för "ordningsproblem i bostadsområdet". Stadsdelsområdet ligger ungefär 10 poäng över stadens genomsnitt. Indexet är sammansatt av resultaten på frågor i samma enkät om förekomsten av vandalism, narkotikaförsäljning, våldsbrott och berusade personer utomhus i bostadsområdet. Resultaten har förbättrats något sedan 2012, men det tycks alltså som att unga i stadsdelsområdet fortfarande upplever relativt stora ordningsproblem i bostadsområdena. På frågan om eleverna känner

sig trygga om de går ut ensamma sent en kväll i sitt bostadsområde skiljer sig resultaten mellan olika åldersgrupper och kön. År 2014 var andelen som känner sig trygga i Skarpnäck den lägsta av alla stadsdelsområden för pojkar i årskurs 9, medan resultatet för flickorna ligger över stadens genomsnitt. I årskurs 2 ligger resultaten för både pojkar och flickor nära genomsnittet. En tydlig förändring från 2012 är att pojkarna då upplevde större trygghet än flickorna medan förhållandet var det omvända år 2014. De elever som känner sig otrygga upplever i högre grad att det är finns ordningsproblem än de som känner sig trygga¹⁴

I rapporten ”Brottsplats Stockholm” som presenterades av Stockholms Handelskammare i mars 2016 lyfts Skarpnäcks gård fram som en av de platser där förutsättningarna att bedriva näringsverksamhet är ”mindre goda”. Minst hälften av de tillfrågade företagen i Skarpnäck uppger att hot, våld och brottslighet påverkat utbudet av service och affärer i området negativt.

Dialoger, medborgarförslag etc.

Boendedialog i Bagarmossen 2012

År 2012 genomfördes en boendedialog i Bagarmossen, på torget framför T-banans entré. 1700 besökare, dvs. närmare 15 % av områdets invånare deltog och lämnade totalt nära 3000 kommentarer. Här följer en kort sammanfattning av de vanligaste synpunkterna:

	Positivt	Negativt
Boende och miljö	Social och kulturell mångfald, stark gemenskap. Närhet till naturen och staden. Centrum är levande, en bra mötesplats	Outhyrda lokaler i centrum. Det behövs fler lekparker, och parkeringar för cykel och bil. Eftersatt underhåll.
Trygghet	Småstadskänsla, man känner många. Det är bättre nu än tidigare. Bra att bostadsbolagens områdesvärdar och föräldravandrare finns här på kvällarna.	Många bilbränder. Stökigt i centrum på kvällarna, ungdomsgäng, många berusade, knarkhandel. Vakter och poliser ”cirkulerar hotfullt” – andra upplever det som tryggt.
Kultur och fritid	Kulturskolan, biblioteket, och Bagishuset. Närhet till naturen, loppisar m.m. på torget.	Finns ingen sim- eller idrottshall och ingen öppen förskola i kommunal regi.
Utbildning och jobb	Bagarmossens skola och dess lärare har vunnit pris. Satsning på idrotts- och hälsoprofil.	Skolan har dåligt rykte bland villabarnen. Stora barngrupper, ont om personal. Ingen företagarförening.

¹⁴ Det är viktigt att ha i åtanke att resultaten bygger på ett relativt litet underlag, ca 200 svarande i åk 9 och 170 i åk 2 år 2014.

Vanligt förekommande förslag på åtgärder
-Utveckla torget – utformning, aktiviteter, funktion, trygghet -Se till att tomma lokaler används -Översyn av upprustningsprogram för bostäder och skola -Översyn av skötsel av offentlig miljö, inklusive belysning -Utred simhall i samband med exploatering -Trafiklösningar, hastigheter och trafikmängder -Brukaravtal/Urban odling, återanvändningsstuga

Dialoger kring programområden och övrig stadsutveckling

Inom programmet för Bagarmossen-Skarpnäck genomfördes en ”designdialog” under våren 2015. Här följer en kort sammanställning av några av de vanliga synpunkterna:

Bagarmossen: Rusta upp torgen i centrum, förtäta den breda Byälvsvägen med nya bostäder, öppna upp och belys området kring skolan/Byälvsvägen så det blir tryggare och bygg konstgräsplan där.
Skarpnäck: Bygg idrottshall/simhall vid sportfältet, utveckla service i centrum, skapa torgkänsla, bra med mer bostäder i Skarpa by, men med respekt för naturvärden och befintliga verksamheterna där.

Inom programmet för Hammarbyhöjden-Björkhagen genomfördes en ”tidig dialog” år 2013. De synpunkter som framfördes kretsade till stor del kring hur naturvärden kan bevaras vid bostadsbyggande.

I Kärrtorp hölls under våren och sommaren en dialog kring upprustning och utveckling av torget. Många personer som lämnade synpunkter var positiva till torgets öppna karaktär och dess funktion som mötesplats, medan andra beskrev det som kallt, stort och öde. Många förslag kretsade kring hur torget kan göras mer levande och uppmuntra till mer aktivitet för barn och vuxna – ofta nämns torget i Bagarmossen som förebild.

Skarpnäcks kulturhus 30 år

Vid firandet av kulturhusets 30-årsjubileum i december 2015 fanns en förslagstavla där många idéer om hur kulturhuset kan utvecklas sattes upp. Många förslag kretsade kring ökade öppettider (vilket har genomförts från 7/3 2016), mer musik, konserter, dans, läsecirklar och skrifvarverkstad, olika former av konstnärlig verksamhet och hantverk, cirkus, kampsport. Flera personer önskade också en större öppenhet mot och mer lokalt samarbete med skarpnäcksbor. Förvaltningen arbetar aktivt med denna fråga.

Medborgarförslag

Under 2015 fick stadsdelsnämnden in sammanlagt 21 medborgarförslag, vilket var en markant ökning jämfört med 2014 då endast ett fåtal inkom. Av de som inkom 2015 har åtgärder genomförts utifrån åtta medborgarförslag och åtta förslag är

fortfarande under beredning. I två fall beslutade nämnden att inte genomföra föreslagna åtgärder. Några förslag berörde inte stadsdelsförvaltningens ansvarsområden och vidarebefordrades därför till berörda nämnder. Många av förslagen handlar om den fysiska miljön – cykelbanor, lekplatser, övriga parker m.m. men det har även funnits förslag om allt från fritidsaktiviteter för unga och skapande av lagliga graffittiväggar till insamling av julgranar. Under 2016 har 16 medborgarförslag inkommit hittills.

Särskilt utsatta grupper inom stadsdelsområdet

I intervjuer med chefer inom förvaltningen har det framkommit, i komplement till vad som kan utläsas av ovanstående statistik, att förvaltningen uppfattar att det finns ett antal särskilt utsatta grupper i stadsdelsområdet (utan inbördes rangordning):

Ensamstående föräldrar – stadsdelsområdet har en högre andel ensamstående föräldrar än staden som helhet. Vissa av dem har en socialt och/eller ekonomiskt utsatt situation, vilket avspeglas bland annat i att en av tre kvinnor i stadsdelsområdet som får ekonomiskt bistånd är en ensamstående förälder. Bland de familjer med barn som får stöd av förvaltningens hyresrådgivning är den övervägande delen ensamstående mammor.

Personer med missbruksproblem – Enligt socialförvaltningens ”Rapport om socialtjänstens kontakter med vuxna med missbruksproblem under oktober 2014¹⁵” hade Skarpnäcks stadsdelsområde den näst högsta andelen personer (169 personer, 0,37 % av befolkningen – genomsnittet för staden 0,27 %) med missbruksproblematik som var aktuella vid en stadsdelsförvaltning vid mätillfället. Stadsdelsområdet hörde även till dem som hade högst andel kvinnor bland dessa personer (58 kvinnor, 34 % av de aktuella personerna.) Likaså är stadsdelsområdet bland de fyra som har högst andel personer mellan 20 och 24 år i denna grupp (16 personer, 9 % av de aktuella personerna.) Skarpnäck är även det stadsdelsområde som har haft den största ökningen av andelen personer med missbruksproblem som bedöms ha påtagliga psykiska problem. Likaså är det ett av de tre stadsdelsområden där flest personer med missbruksproblem bor tillsammans med egna barn. Förvaltningens bild är att det även finns en relativt stor grupp ensamstående personer (varav flertalet är män) med missbruksproblem och/eller psykisk ohälsa, som i många fall är okända för förvaltningen till dess att akuta problem uppstår.

¹⁵ Rapporten ges ut vartannat år och utkommer nästa gång våren 2017.

Hemlösa personer – år 2014 hade Skarpnäcks stadsdelsområde den tredje högsta andelen personer (189 personer, 0,42 % av befolkningen – genomsnittet för staden 0,29 %), som var aktuella vid en stadsdelsförvaltning vid mättillfället, enligt socialförvaltningens årsrapport. Förvaltningen arbetar aktivt med att förebygga hemlöshet och vräkningar, framför allt genom BOSAM-gruppen.

Barn och vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) eller andra former av psykisk ohälsa och deras familjer – även föräldrar till barn som fått diagnoser och själva inte har fått någon utredning men eventuellt skulle kunna få samma diagnos. Dessa familjer behöver få rätt stöd så tidigt som möjligt. Att identifiera barn med NPF tidigt är viktigt för att kunna erbjuda adekvat stöd. Det är särskilt viktigt att uppmärksamma flickor och kvinnor i denna grupp och anpassa stödet till deras behov. Utifrån stadens beräkningssystem som baseras på olika variabler bedöms stadsdelsområdet ha större behov inom områdena socialpsykiatri och funktionsnedsättning än vad som kan förväntas med tanke på befolkningens storlek.

Barn som utsätts för eller upplever våld

Förvaltningens relationsvårdsteam ser en ökning av antalet ärenden och de bedöms även vara av svårare karaktär, med högre förekomst av grövre våld samt psykisk ohälsa hos både våldsutsatt och våldsutövare. Merparten av ärendena gäller vuxna med hemmavarande barn. Forskning visar att barn som under sin uppväxt upplever våld riktat mot sig eller våld inom familjen löper en ökad risk för att utveckla känslomässiga eller psykiska problem¹⁶. Förvaltningens utredningsenhet för barn och unga bedömer att barn som har utsatts för eller upplevt våld är den volymmässigt största målgrupp de arbetar med.

Äldre med missbruk och psykisk ohälsa är en grupp som har ökat de senaste fem åren. Hemtjänsten och beställarenheten för äldreomsorg möter dessa personer och uppfattar att både de och deras anhöriga mår väldigt dåligt och skulle behöva mer stöd.

Unga som varken arbetar eller studerar är en heterogen grupp som behöver identifieras och få rätt individuellt stöd för att komma vidare i livet. Bland såväl grundskole- som gymnasieelever finns s.k. hemmasittare, elever med mycket hög frånvaro och s.k. korridorvandrare som är i skolan men inte går på lektioner. Skarpnäcks stadsdelsområde har en relativt stor romsk befolkning.

¹⁶När livet känns fel, MUCF, 2015

Barnen från romska familjer bedöms vara överrepresenterade bland elever med hög frånvaro.

Unga män som är eller riskerar att bli kriminella – Skarpnäck är det stadsdelsområde som har det näst högsta antal personer som är aktuella inom sociala insatsgrupper.

Ensamkommande barn och ungdomar – stadsdelsområdet har under en längre tid tagit emot ensamkommande barn. Under 2015 skedde en stor ökning av antalet ensamkommande barn som kom till staden och stadsdelsområdet. Ett viktigt uppdrag för förvaltningen under de närmaste åren blir att stötta dem till en bra start i Sverige.

Metod

Nulägesanalysen baseras på ett flertal källor, varav några är:

- Statistik från områdesdatabassystemet ODS
- Statistik om Stockholm och områdesfakta
- Statistik från stadsledningskontoret
- Intervjuer med enhetschefer och andra medarbetare inom förvaltningen
- Tidigare genomförda medborgardialoger
- Rapporter från socialförvaltningen
- Stockholmsenkäten
- Trygghetsmätningen
- Svenska kyrkans diakonala inventering för Skarpnäcks församling 2013/2014

Förvaltningen bedriver en kontinuerlig dialog med invånare i stadsdelsområdet på många olika sätt, exempelvis genom medborgarförslag och synpunkter, pensionärs- och funktionshinderråd och en nära kontakt med många föreningar i stadsdelsområdet. Till de öppna verksamheterna kommer många ungdomar som har möjlighet att påverka och lämna synpunkter genom gårds- och parkråd. Det finns även ett ungdomsråd i stadsdelsområdet. Såsom beskrivs i nulägesanalysen har även flera dialogaktiviteter genomförts under de senaste åren.

Under våren och sommaren 2016 har förvaltningen samarbetat med polisen kring deras dialogmöten och under hösten kommer en gemensam lägesbild upprättas av polisen i samarbete med förvaltningen.

Likaså har förvaltningen under våren och sommaren 2016 genomfört två enkätundersökningar riktade till barn och unga i de prioriterade områdena, för att få kunskap om hur de ser på sina

områden, vad som är positivt och negativt och vad de skulle vilja förbättra. Totalt deltog drygt 140 barn och unga varav drygt 60 uppgav att de bodde i Bagarmossen och drygt 30 uppgav att de bodde i Skarpnäck. Många av de positiva omdömena handlar om att området är lugnt och tryggt, stark sammanhållning och att "alla känner alla". Parkleken, skejtparken, övriga lekparken och andra möjligheter till aktiviteter, som fotbollsplaner, fick också många positiva omdömen. De negativa omdömena är mindre samstämmiga men ett flertal handlar om att gårdarna är tråkiga och att fotbollsplaner behöver rustas upp. Andra negativa kommentarer som förekommer flera gånger är att det finns många alkoholister och missbrukare i området, att man upplever problem med nedskräpning, "bus", klotter och brottslighet, att bilar och motorcyklar kör på gångvägar m.m. Vanliga förslag på förbättringar är bättre lekutrustning på gårdarna, säkrare portar med kod, att utöka parklekens öppettider, samt att bygga konstgräsplaner och simhall. De synpunkter som har inkommit i dessa enkätundersökningar kommer att föras vidare till berörda förvaltningar och bolag, och i de delar förvaltningen förfogar över, ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Under sommaren 2016 har 18 ungdomar från stadsdelsområdet haft sommarjobb inom "Stockholm Open" och arbetat med att ta fram en projektplan för en festival för ungdomar i stadsdelsområdet. De har inhämtat synpunkter från ett stort antal aktörer och andra ungdomar och därmed skapat en bredare delaktighet i projektet. Förvaltningens avsikt är att dessa ungdomar, och andra, ska få möjlighet att delta i det fortsatta arbetet med målsättningen att kunna genomföra en festival för ungdomar i stadsdelsområdet.

Resultat

Den nulägesanalys som förvaltningen har genomfört visar att Skarpnäcks stadsdelsområde på flera sätt liknar staden som helhet. I många fall ligger stadsdelsområdet nära stadens genomsnitt, men det finns stora skillnader i livsvillkor mellan olika stadsdelar inom stadsdelsområdet och ännu större skillnader mellan basområden.

Analysen visar på ett tydligt mönster när det gäller de socioekonomiska skillnaderna inom stadsdelsområdet – stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård har lägre inkomster, lägre andel förvärvsarbete, högre andel hushåll som får ekonomiskt bistånd och högre ohälsotal.

De socioekonomiska skillnaderna mellan de olika basområdena i Bagarmossen och Skarpnäcks gård är stora, vilket blir tydligt

exempelvis genom statistik över familjernas disponibla inkomster. Inom dessa stadsdelar finns både områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar – Södra Bagarmossen och Pungpinan – men även de mest utsatta områdena i stadsdelsområdet – Norra Bagarmossen, Skarpa By, Västra Skarpnäcksfältet och Lagaplan. I många fall finns ingen statistik på basområdesnivå, och i dessa fall är det viktigt att beakta att statistik på stadsdelsnivå troligen innefattar stora skillnader mellan de olika basområdena.

Även om stadsdelsområdet som helhet utvecklas positivt på många sätt finns tendenser till att vissa skillnader mellan områdena ökar. Vissa stadsdelar, i synnerhet Kärrtorp, uppvisar på senare år en positiv utveckling inom flera områden, vilket troligen kan kopplas till ”föryngring” av området och ökad gentrifiering. Det är troligt att denna utveckling kommer att fortsätta även i andra områden, exempelvis Lagaplan. Det finns dock vissa tecken på att de mest utsatta områdena inom stadsdelsområdet riskerar att ”halka efter” än mer, vilket skulle innebära ökade socioekonomiska skillnader. Det är därför en viktig utmaning för förvaltningen är att arbeta för att inkludera alla stadsdelar och områden i den positiva utvecklingen.

I några fall utmärker sig stadsdelsområdet i jämförelse med staden som helhet – det är exempelvis en relativt hög andel personer i stadsdelsområdet som uppger att de har nedsatt psykiskt välbefinnande. Antalet personer som är i kontakt med stadsdelsförvaltningen på grund av missbruk eller hemlöshet är också högt i förhållande till befolkningen, jämfört med övriga stadsdelsförvaltningar. Dessutom är en ovanligt hög andel av personerna med missbruksproblem kvinnor och unga. Likaså har stadsdelsområdet, i förhållande till sin befolkning, ett stort antal unga som är aktuella inom sociala insatsgrupper.

3. Geografiska och tematiska prioriteringar

Av nulägesanalysen framgår tydligt att förvaltningens geografiska prioritering bör vara stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård, framför allt vissa basområden inom dessa stadsdelar. I dessa områden och stadsdelar är exempelvis utbildningsnivån, förvärvsinkomsterna och andelen förvärvsarbetande lägre samtidigt som andelen unga som varken arbetar eller studerar och andelen individer och familjer med ekonomiskt bistånd är högre.

För att minska skillnaderna i uppväxtvillkor och livschanser mellan de olika stadsdelarna i stadsdelsområdet kommer förvaltningen även i fortsättningen prioritera det förebyggande arbetet riktat mot barn och unga. Målsättningen är att öka den sociala inkluderingen och skapa trygga och goda levnadsvillkor för alla invånare i stadsdelsområdet. Förvaltningens bedömning är att detta är det mest effektiva sättet att på längre sikt motverka problem såsom psykisk ohälsa, missbruk, hemlöshet och andra former av socialt utanförskap.

Målgrupper

Några grupper som kommer att vara särskilt i fokus för insatserna inom det lokala utvecklingsprogrammet är:

- Barn och unga i behov av särskilt stöd, såsom barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Barn som inte går i förskolan
- Barn och unga som har låg närvaro i skolan
- Unga som inte gått ut gymnasieskolan med fullständiga betyg
- Unga som varken arbetar eller studerar
- Barn och unga från minoriteter
- Nyanlända barn och unga, i synnerhet ensamkommande flyktingbarn
- Barn och unga vars föräldrar lever med psykisk ohälsa och/eller med beroendeproblematik
- Barn och unga vars föräldrar står utanför arbetsmarknaden och/eller lever i social utsatthet

Personer i alla åldrar kommer att beröras av det lokala utvecklingsprogrammet även om den tematiska prioriteringen fokuserar på barn och unga. Föräldrar och andra personer i barn och ungas nätverk kommer att göras delaktiga och själva få stöd genom olika insatser. Ett utvecklingsområde kommer att vara utökad kontakt mellan olika åldersgrupper, exempelvis genom att pensionärsföreningar får tillgång till ungdomsgårdar och andra öppna verksamheter. Ett mål med programmet är att vidmakthålla och stärka tryggheten bland invånarna i de prioriterade områdena, vilket gagnar alla åldersgrupper, inte minst äldre.

Övergripande inriktning för programmet

De olika åtgärderna som föreslås inom programmet är tänkta att skapa en samanhållen kedja av förebyggande och stödjande insatser från tidig ålder. Barn och unga som är i behov av särskilt stöd ska identifieras tidigt och de, liksom deras familjer och nätverk, ska under hela uppväxten få ett anpassat stöd utformat efter deras behov. Arbetet med att beakta barnperspektivet kommer att utvecklas inom hela förvaltningen.

Vissa av de åtgärder och insatser som beskrivs nedan pågår redan, men kan utvecklas eller utökas, medan andra är på planeringsstadiet. Förvaltningens synsätt är att det både finns behov av att prova nya metoder men även av att förstärka befintliga insatser som visat sig vara verkningsfulla.

Inkludering är ett viktigt ledord i arbetet – det ska finnas utrymme för barn och unga med behov av särskilt stöd i förskolan, i skolan, i de öppna verksamheterna och i andra sammanhang. Verksamheten ska i möjligaste mån anpassas efter individen och inte tvärtom. De mål som sätts upp gäller alla individer oavsett deras bakgrund och förutsättningar, men dessa kommer att vägas in i bedömningen av måloppfyllelsen. Samverkan mellan olika verksamheter och aktörer är också grundläggande i arbetet då det möjliggör mer verkningsfulla insatser samt ömsesidigt kompetens- och erfarenhetsutbyte.

Arbetet inom det lokala utvecklingsprogrammet ska bedrivas utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Flickors och pojkars samt mäns och kvinnors förutsättningar och behov ska synliggöras och beaktas i alla åtgärder som genomförs. Vid uppföljning av uppsatta mål ska könsuppdelade resultat tas fram så långt det är möjligt. Likaså kommer nationella minoriteter att följas särskilt, liksom nyanlända personer, i synnerhet ensamkommande barn.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har genomfört en kartläggning för att öka kunskapen om hur ungdomar i åldern 13–25 år med självupplevd psykisk ohälsa upplever sina svårigheter, vilka sätt de själva använder för att hantera dessa, samt vilket stöd de önskar.¹⁷ Kartläggningen visade bland annat på vikten av individnära stöd över tid, att erbjuda stöd även till unga som inte har en diagnos, att använda civilsamhället som en resurs och stärka samverkan mellan olika verksamheter. Vikten av förebyggande arbete som inleds tidigt understryks och universell prevention som riktar sig brett till barn/unga i tidig ålder lyfts särskilt fram.¹⁸

Lärdomarna från denna kartläggning stämmer väl överens med den övergripande inriktningen för förvaltningens lokala utvecklingsprogram och kan vara till stöd i det fortsatta arbetet med utformning av metoder och arbetssätt.

¹⁷ När livet känns fel, Ungas upplevelser kring psykisk ohälsa, MUCF 2015

¹⁸ Modell för stöd till unga med psykisk ohälsa som varken arbetar eller studerar, MUCF, 2015 & När livet känns fel, MUCF, 2015.

4. Målsättningar

Övergripande målsättning

Åtgärderna inom det lokala utvecklingsprogrammet syftar på ett övergripande plan till att öka den sociala inkluderingen och skapa goda levnadsvillkor för alla invånare i stadsdelsområdet. Familjer ska få ett bra stöd för att barn och unga ska kunna växa upp under trygga förhållanden. Målsättningen är att genom tidiga insatser förebygga och motverka problem såsom psykisk ohälsa, ofullständig skolgång, arbetslöshet, missbruk, kriminalitet och andra former av socialt utanförskap. Detta förväntas i sin tur ha en positiv effekt på upplevelsen av trygghet.

De målsättningar som har satts upp gäller för hela stadsdelsområdet, men de åtgärder som genomförs kommer i första hand att riktas mot de prioriterade områdena, där utmaningarna är större.

Målsättningar på kort sikt (cirka 1-3 år)

1. En familjecentral har öppnats i Skarpnäcks gård och ger ett samlat stöd till barn, deras familjer och nätverk.
Besöksstatistik visar att familjecentralen når familjer i de prioriterade områdena Bagarmossen och Skarpnäcks gård.
2. Genom riktade aktiviteter och särskilda satsningar har familjecentralen etablerat kontakt med prioriterade grupper, exempelvis ensamstående föräldrar med begränsade nätverk, familjer från minoriteter m.fl.
3. Alla barn som går i förskolan får stöd i sin språkutveckling och är väl förberedda för att klara skolan när de börjar förskoleklass.
4. Förbättrade resultat för elever i grundskolan, åk 1-3
5. En lägre andel elever har hög frånvaro eller går inte alls i skolan.
6. En lägre andel personer känner sig otrygga i sitt bostadsområde.
7. Andelen barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd minskar.

8. Förvaltningen har kännedom om alla barn som växer upp i familjer där det förekommer våld eller där någon av de vuxna är aktuella vid förvaltningen på grund av missbruksproblem och/eller psykisk ohälsa, och dessa familjer får ett gott stöd.

Målsättningar på lång sikt (cirka 5-10 år)

1. Förbättrade resultat för elever i grundskolan, åk 1-9
2. En högre andel elever går ut grundskolan med fullständiga betyg
3. En högre andel elever fullföljer gymnasieskolan
4. En lägre andel unga varken arbetar eller studerar
5. Minskad psykisk ohälsa bland barn och unga
6. En lägre andel unga använder droger och lever med beroendeproblem
7. En lägre andel unga lever i kriminalitet
8. Färre barn växer upp i hushåll med missbruk, psykisk ohälsa eller våld

Stadsdelsnämnden har rådighet över alla uppsatta mål, med undantag av målen för skolresultat, som är utbildningsnämndens huvudansvar. Stadsdelsnämnden har dock stora möjligheter att påverka alla uppsatta mål, i samverkan med andra aktörer.

5. Prioriterade åtgärder

I detta avsnitt redogörs för olika insatser och åtgärder som av förvaltningen bedöms vara betydelsefulla för att uppfylla de målsättningar som satts upp. Vissa åtgärder pågår redan inom förvaltningen men kan förstärkas och utvecklas ytterligare, medan andra är nya.

Det är av stor vikt att de olika åtgärderna samordnas och knyts samman till ett väl fungerande nätverk. Som tidigare nämnts är avsikten att de tillsammans ska bilda en kedja av stödjande insatser under uppväxten. Därför beskrivs de i kronologisk ordning, det vill

säga från barnets födelse upp till vuxen ålder. De olika åtgärderna har inte delats in utifrån de målsättningar som har satts upp eftersom förvaltningens synsätt är att insatserna samverkar för att uppnå ett eller flera olika mål.

Insatser för barn upp till skolåldern

Öppen förskola/familjecentral

Stadsdelsnämnden har huvudansvar, samarbete med Landstinget

En kartläggning har inletts gällande förutsättningarna att öppna en kombinerad öppen förskola och familjecentral med placering i Skarpnäcks gård. Avsikten är att familjecentralen ska drivas i samarbete mellan barnmorskemottagningen, BMM, barnavårdscentralen, BVC, öppna förskolan och socialtjänsten. Ett väl etablerat samarbete mellan dessa aktörer finns redan idag i stadsdelsområdet.

Målsättningen är att familjecentralen ska bemannas med personal från dessa fyra aktörer. Specialpedagoger, familjebehandlare och andra stödjande funktioner kommer att finnas tillgängliga vid behov. Familjecentralen ska vara lättillgänglig, välkomnande och erbjuda olika former av hälsofrämjande insatser och stöd till familjer. Den planeras även kunna arbeta uppsökande hos barnfamiljer som har svårigheter att själva söka upp familjecentralen.

Det övergripande syftet med familjecentralen är att arbeta förebyggande genom att dels identifiera barn som i tidig ålder är utsatta för riskfaktorer och nå ut till familjer som av olika skäl är i behov av förebyggande stödjande insatser. Ett exempel på en viktig målgrupp för familjecentralen är familjer vars barn inte går i förskola och därmed inte får samma möjligheter till stöd som de barn som går i förskolan.

En annan målgrupp som behöver extra stöd är familjer där föräldrar och/eller barn har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller lider av psykisk ohälsa. På detta område kan samarbetet utvecklas mellan exempelvis stödenheten, beställarenheten för funktionsnedsättning, förebyggandeenhetens anhörigstödsverksamhet och utredningsenheten för barn och unga.

Familjer i stadsdelsområdet kommer att göras delaktiga i utformningen av det stöd och de aktiviteter som familjecentralen kommer att erbjuda.

Utökad satsning på språkutveckling inom förskolan
Stadsdelsnämnden har huvudansvar, samarbete med utbildningsnämnden

I förvaltningens nulägesanalys har konstaterats att det i de prioriterade stadsdelarna finns förskolor där närmare hälften av barnen är flerspråkiga. Detta är självklart en stor rikedom, förutsatt att de får rätt stöd i sin språkutveckling i svenska. Det är även av stor vikt att stötta modersmålets utveckling eftersom det har en central roll för barns fortsatta språkkunskaper. Avdelningen för förskola har tagit fram en språkplattform för förskolan, vars syfte bland annat är att stödja alla barn och familjer som har ett annat modersmål än svenska. Det samarbete som påbörjats mellan förskolorna och biblioteken ska utvecklas och intensifieras, och satsningen på ”barnens 100 språk” som pågår i förskolorna inom stadsdelsområdet fortsätter.

Utökat stöd vid övergång mellan förskola och grundskola
Delat ansvar mellan stadsdelsnämnden och utbildningsnämnden
Att barn får en bra övergång mellan förskola och grundskola är av stor vikt, i synnerhet för barn i behov av särskilt stöd. Förvaltningen har ett gott samarbete med grundskolan när det gäller övergång mellan förskola och skola. Insatserna på området kan dock utvecklas ytterligare. Ett fördjupat samarbete kring barn i behov av särskilt stöd har nyligen påbörjats med Bagarmossens skola.

Stöd till barn och unga under skoltiden

Vidareutveckling av pilotprojektet samverkan skola och socialtjänst

Stadsdelsnämnden har huvudansvar, samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden

Stadsdelsförvaltningen, i samarbete med grundskolan, gymnasieskolan och andra aktörer, stöttar barn och unga under skoltiden på många sätt. Ett exempel är pilotprojektet samverkan skola och socialtjänst, PPSS, som är inriktat på målgruppen elever med hög frånvaro. Samverkansprojektet kan fördjupas och utvecklas ytterligare i samarbete med utbildningsförvaltningen.

Inom projektet arbetar fyra lotsar, varav två med romsk kulturkompetens, med uppsökande verksamhet. Detta arbete har stor betydelse för att etablera kontakter med familjer vars barn har låg närvaro i skolan och bygga upp förtroende i syfte att stödja eleverna till genomgången grundskola. Dialog pågår mellan avdelningen för individ- och familjeomsorg, utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen om att ytterligare fördjupa

samarbetet. Det skulle ha stor betydelse om tjänsterna inom PPSS kunde bli permanenta eftersom långsiktighet är en förutsättning för att den här typen av förebyggande insatser ska nå framgång. Antalet lotsar skulle också med fördel kunna utökas för att kunna nå fler elever och familjer och därmed stötta fler i att slutföra sin skolgång.

Stärka de öppna verksamheternas arbete med nätverk kring barn och unga

Stadsdelsnämnden har huvudansvar

De öppna verksamheterna, parklekar och ungdomsgårdar, har en väl fungerande samverkan med skolorna i området, och med familjer till barn och unga som besöker verksamheterna. Därigenom stärks nätverken kring barn och unga, och de som har behov av extra stöd, exempelvis för att kunna fullfölja sin skolgång, får många vuxenrelationer och blir sedda och uppmärksammade av fler.

Eftersom samma personal arbetar på parklekar och på ungdomsgårdar i stadsdelsområdet går övergången smidigt då samma relationer, värderingar, regler och rutiner finns inom båda dessa öppna verksamheter. De öppna verksamheterna fungerar väl idag, men deras arbete kan utvecklas ytterligare. Satsningar pågår för att locka en ännu bredare målgrupp, bland annat fler flickor, fler barn och unga med funktionsnedsättningar. Förvaltningen har även som mål att fler ensamkommande flyktingbarn och andra nyanlända samt fler barn och unga från minoriteter, ska komma till de öppna verksamheterna.

Stöd till unga vuxna

Utökad verksamhet vid Bagisgården och i Skarpnäck

Stadsdelsnämnden har huvudansvar, samarbete med bostadsbolagen Stockholms hem och Svenska Bostäder samt arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden

I Bagarmossen bedrivs sedan slutet av 2009 verksamheten Bagisgården som riktar sig till unga vuxna 18-25 år. Våren 2016 öppnades en motsvarande verksamhet i Skarpa by parklek i Skarpnäcks gård, då ett behov av verksamhet för åldersgruppen hade identifierats i stadsdelen. Detta har dock inneburit att Bagisgårdens öppettider har reducerats. Verksamheten i Skarpnäcks gård har varit framgångsrik och bör permanentas och förstärkas, samtidigt som Bagisgården öppettider åter skulle behöva utökas.

Inom dessa verksamheter bedrivs även ett samarbete med Jobbtorg unga för att stötta unga personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden till studier, praktik eller arbete. Det kan

exempelvis handla om unga med funktionsnedsättning eller unga som är aktuella för SIG-insatser (se nedan). I många fall har dessa personer haft långvarigt behov av försörjningsstöd och/eller levt i socialt utanförskap.

Det brotts- och drogförebyggande arbete som inleddes inom Skarpnäcksllyftet har visat sig vara framgångsrikt och bland annat lett till ökad trygghet för de boende i stadsdelarna och färre placeringar av unga personer. Det arbetssätt som byggts upp, med bland annat utbildning och anställning av unga som områdesvärdar, kommer att fortsätta. Arbetssättet kommer att fortsätta utvecklas, utifrån de erfarenheter som har gjorts samt utifrån Ersta Sköndals utvärderingar.

Sociala insatsgrupper

Socialnämnden har huvudansvar, stadsdelsnämnden är samarbetspartner

Avdelningen för individ- och familjeomsorg har sedan två år tillbaka arbetat med sociala insatsgrupper (SIG) för unga vuxna i åldersgruppen 19-29 år som riskerar att utveckla kriminalitet och socialt utanförskap. Under 2016 har detta arbete förstärkts genom anställning av ytterligare tre ungdomslotsar och de är nu totalt fem. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning ansvarar också för att samordna SIG-insatser för unga vuxna som vistas över stadsdelsgränserna, i samarbete med Enskede-Årsta-Vantör och Farsta stadsdelsförvaltningar. De unga vuxna som är aktuella för insatserna har en sammansatt problematik som ofta inkluderar exempelvis missbruk, hemlöshet, brottslighet, arbetslöshet, psykisk ohälsa och ofullständig skolgång. Målet är att genom lotsarnas insatser och samarbete med övriga samarbetspartners skapa en vardag för den enskilde, att bryta missbruk och få ett boende. Därmed skapas förutsättningar för att genom olika former av behandlingsinsatser inom öppenvård uppnå sysselsättning i form av praktik, arbetsträning, utbildning eller arbete.

Samverkan inom FINSAM

I mars 2016 påbörjade Samordningsförbundet Stockholms stad, FINSAM, sin verksamhet i samverkan med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholms läns landsting. Syftet är att ge stöd åt personer för att uppnå, eller förbättra sin förmåga till, förvärvsarbete. Genom att ingå i samverkan inom FINSAM kommer förvaltningen att verka för samordnade rehabiliteringsinsatser mellan myndigheterna i syfte att stödja personer som uppbär försörjningsstöd och som har komplexa rehabiliteringsbehov innan de kan komma till egen försörjning. Förvaltningen bedömer

att detta kommer att gynna personer med långvarigt behov av försörjningsstöd på grund av olika arbetshinder. Unga vuxna och barnfamiljer kommer att prioriteras inom FINSAM.

Övriga åtgärder

Dessa åtgärder är inte knutna till någon specifik åldersgrupp utan kommer att rikta sig till alla åldersgrupper. De kommer att samverka med övriga åtgärder och bidra till att de blir mer verkningsfulla. Stadsdelsnämnden har huvudansvar för dessa åtgärder.

Fördjupat samarbete med det civila samhället och föreningslivet – community work

Förvaltningen arbetar aktivt med lokalt områdesarbete, community work. Genom att utveckla samarbetet med det civila samhället och föreningslivet samt fånga upp och främja lokalt engagemang och delaktighet stärks invånarnas inflytande över sin stadsdel. En viktig del i detta arbete är att utveckla Skarpnäcks kulturhus till en samlingspunkt och ett resurscenter för det civila samhällets aktörer. En workshop har hållits för att ge dessa aktörer möjlighet att formulera sina önskemål och behov och utvecklingsarbetet kommer att fortsätta i samverkan med dem.

Förvaltningens öppna verksamheter har ett väl utvecklat samarbete med det civila samhället i form av community work. Ett exempel bland många är en tjejgrupp som startats i samarbete mellan ungdomsgården Bagishuset och Teater Fama inom ramen för projektet ”Mammor och döttrar – att utforska kvinnlig identitet”. Gruppen, som bland annat har arbetat med dramaövningar och värderingsövningar, kommer att fortsätta och utöka sin verksamhet. Ett annat exempel är förvaltningens samarbete med olika idrottsföreningar, i syfte att öka den fysiska aktiviteten bland unga och samtidigt verka för social inkludering. De öppna verksamheterna samarbetar även med en av områdets pensionärsorganisationer som använder en ungdomsgårds lokaler på dagtid. Samarbetet skapar möten över generationsgränserna vilket bidrar till möten över generationsgränserna och ökad sammanhållning i lokalsamhället.

Förvaltningen deltar även i projektet ”Ungas organisering”, i samarbete med stadsledningskontoret och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning. En person har projektanställts och kommer bland annat arbeta med att fortsätta utveckla samarbetet med det civila samhället, med särskilt fokus på unga.

Mothers without borders

Stadsdelsförvaltningen bedriver ett långsiktigt förebyggande arbete mot extremism och andra former av destruktiva utanförskap. Förvaltningen kommer under de kommande åren att komplettera det pågående arbetet genom att implementera metoden "Mothers' school manual". Metoden grundar sig på att mammor i många fall har en nära kontakt med sina barn vilket innebär att de kan spela en stor roll i barnens utveckling under ungdomsperioden. Syftet med insatsen är att stärka mammor i stadsdelsområdet i att finna verktyg för att motarbeta utveckling mot olika former av våldsbejakande extremism bland ungdomar. De kommer få stöd i att lära sig att upptäcka tidiga tecken på ungdomars radikaliserings och få redskap för att ta diskussioner med sina ungdomar i dessa frågor.

Ett antal lokala kvinnliga ledare kommer att utbildas till gruppleddare i "Mothers' School Manual". Samma utbildning genomförs samtidigt, under samordning och stöd av regeringskansliet, i tre andra kommuner samt i Rinkeby-Tensta. Förvaltningens målsättning är att tiotal mammor ska delta och att de sedan själva ska kunna hålla i kommande utbildningar för andra mammor. Metoden stämmer väl överens med de förvaltningens långsiktiga arbete med att bygga upp goda relationer med barn och ungas familjer och stärka deras nätverk. Det arbete som sedan ett antal år har bedrivits i förvaltningens öppna verksamheter har skapat en sammanhållning och stabilitet i lokalsamhället vilket utgör en bra grund för insatsen.

Satsning på romsk inkludering

Stockholms stad är en av fem kommuner som har utsetts till utvecklingskommun inom romsk inkludering. Satsningen är en del av regeringens 20-åriga strategi för romsk inkludering med målet att den rom som fyller 20 år år 2032 ska ha samma möjligheter i livet som en icke-rom. Strategin ska säkerställa romers rätt till likvärdig utbildning, arbete, social omsorg, hälsa, kultur och språk på samma villkor som för icke-romer. Strategin ska tas fram i nära samarbete med stadens förvaltningar och företrädare för romer.

I Skarpnäck bor många romska familjer. Förvaltningen deltar redan i ett antal insatser som kommer att vara viktiga i inkluderingsarbetet, exempelvis FINSAM. En annan viktig insats på området är de två romska brobyggare som har anställts av arbetsmarknadsförvaltningen och nu utbildas inom området samtidigt som de arbetar med att stödja stadsdelsförvaltningarna till att arbeta inkluderande med minoriteten romer i staden. Förvaltningen

samarbetar med stadens brobyggare både vad gäller arbete för romer med försörjningsstöd likväl som inom projektet PPSS.

Förvaltningen avser även söka medel för att anställa romska brobyggare med särskild kompetens gällande yngre barn för att arbeta uppsökande med romska familjer. Avsikten är att detta ska ske i samarbete med den familjecentral som planeras öppnas, och även i samarbete med förskolan. Barn som går i förskolan har bättre förutsättningar för att kunna fullfölja grundskolan och gå vidare till gymnasieskolan. Enligt regeringens skrivelse om romsk inkludering finns inga studier av i vilken omfattning romska barn går i förskolan, och begränsad kunskap om hur verksamheten fungerar för dem. Romska organisationer har dock vittnat om rädsla för trakasserier och diskriminering¹⁹. Det är därför viktigt att öka kunskapen om romska barns situation i förskolan, både nationellt och lokalt.

Metodutveckling genom livsförloppsstudier

Förvaltningen har beviljats medel för individuella livsförloppsstudier baserad på intervjuer med de personer som nu är aktuella inom de sociala insatsgrupperna (SIG). Frågeställningarna handlar exempelvis om deras familjeförhållanden under uppväxten samt deras historik från förskola och skola. Denna kunskap kan sedan ligga till grund för metodutveckling och öka möjligheterna att skapa verkningsfulla förebyggande insatser i framtiden.

Utvecklingsprojekt i Flatens naturreservat

I den södra delen av stadsdelsområdet ligger Flaten, stadens största naturreservat, som ger goda möjligheter till ett aktivt friluftsliv. Ett utvecklingsprojekt pågår i syfte att öka kännedomen om området, förbättra tillgängligheten för besökare och stärka de ekologiska kvaliteterna. Projektet är ett samarbete mellan stadsdelsförvaltningen, flera fackförvaltningar och Stockholms universitet.

Det civila samhället har också varit delaktigt, genom den ideella föreningen Miljöverkstan som arbetar med miljö- och hållbarhetsfrågor, och har sin bas i Flatens naturreservat.

Utvecklingsprojektets arbetssätt stämmer väl överens med riktlinjerna för det lokala utvecklingsarbetet. Under den tid som projektet hittills har pågått har det varit stor uppslutning från olika aktörer och ett flertal dialoger kring lokala frågor har inletts. Projektgruppen understryker att det är av stor vikt att fortsätta ta vara på detta engagemang och även utöka delaktigheten.

¹⁹ Regeringens skrivelse 2011/12:56

Inom projektet undersöks behovet av en naturskola som bland annat är tänkt att omfatta pedagogisk verksamhet gällande ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Program som skapas för social hållbarhet i lokalområdet bedöms kunna ge arbetstillfällen och annan sysselsättning för ungdomar i Skarpnäck med omnejd. Utvecklingen av Flaten innebär alltså att sociala och ekologiska hållbarhetsfrågor kopplas ihop i ett långsiktigt förebyggande arbete riktat bland annat mot barn och unga i de prioriterade områdena.

Tillgänglighet är ett annat viktigt fokusområde för projektet. Flatenbadet har redan tillgänglighetsanpassats och ytterligare åtgärder för ökad tillgänglighet och sociala kopplingar till omgivande områden ska utredas.

I Flatenområdet fanns på 50- och 60-talet en romsk lägerplats. En utgrävning av lägerplatsen har gjorts och Historiska museet, i samverkan med É Romani Glinda, kommer att ordna visningar av utgrävningen. Detta kan bidra till ökad kännedom om den romska befolkningens historia och förankring i stadsdelsområdet.

6. Genomförande

Förvaltningen har ett väl fungerande samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, de kommunala bostadsbolagen, liksom många andra aktörer. Samarbetet kommer att fördjupas och utvecklas inom ramen för de insatser som beskrivs ovan.

Under det fortsatta arbetet med att implementera åtgärderna i det lokala utvecklingsprogrammet avser förvaltningen fortsätta utveckla och stärka dialogen med invånare för att säkerställa att medborgarperspektivet beaktas. Berörda personer kommer att få möjlighet till delaktighet, exempelvis genom fokusgrupper och olika former av brukarinflytande. De målgrupper som kommer att vara i fokus för insatserna inom det lokala utvecklingsprogrammet utgörs till stor del av barn och unga, och alla har inte förutsättningar att delta i dialogaktiviteter. Förvaltningen kommer att i möjligaste mån involvera dem, liksom deras familjer och nätverk, i den fortsatta utformningen av insatserna.

7. Metoder för att mäta måluppfyllelse

För de mål som har satts upp inom det lokala utvecklingsprogrammet kommer delmål, målvärden, mätmetoder och indikatorer att tas fram. Programmet kommer årligen följas upp i samband med verksamhetsberättelsen i ordinarie styrsystem, ILS. Såväl befintliga som nya indikatorer kommer att användas för att mäta måluppfyllelsen. Många av målen är till sin natur svåra att följa upp och metoderna kommer att behöva utvecklas efter hand, i samarbete med berörda fackförvaltningar och andra aktörer. Könsuppdelade resultat kommer att tas fram där det är möjligt.

En betydande utmaning består i att mäta måluppfyllelse gällande specifika grupper, i synnerhet minoriteter, då det inte är tillåtet att samla in statistik baserad på etniskt ursprung. Förvaltningen bedömer dock att det är viktigt att arbeta mot mål som exempelvis att fler barn från minoriteter ska klara skolan. Förvaltningens arbete med romska brobyggare, samt långvariga kontakt med föreningsliv och civilt samhälle gör att det finns en lokal kännedom om dessa frågor. Med tanke på lagstiftningen är det dock inte möjligt, och inte heller önskvärt, att sammanställa statistik kring detta.

Skolresultat

Statistik från utbildningsförvaltningen och Skolverket kommer att användas för att följa upp skolresultat i grundskolan, med fokus på de prioriterade områdena. Likaså kommer resultaten i gymnasiet för elever från de prioriterade områdena att följas, i den mån det är möjligt.

Skolresultaten i stadsdelsområdet är överlag goda, och uppföljningen kommer därför att fokuseras på de elever som möter extra stora utmaningar när det gäller att uppnå målen, såsom nyanlända elever och elever med behov av särskilt stöd. Likaså kommer placerade barns resultat att följas särskilt. Även resultat för barn från minoriteter kommer att följas upp i den mån det är möjligt i förhållande till gällande lagstiftning.

Exempel på mått på skolresultat som kan användas är:

- Kunskapskrav i åk 1-3
- Nationella prov i årkurs 3, 6 och 9.
- Meritvärden i årkurs 6-9
- Andel elever som blir behöriga till nationella program
- Andel elever som slutför gymnasieskolan

Att barn som gått i förskolan är väl förberedda för att klara skolan när de börjar förskoleklass kommer bland annat att följas upp genom avstämningar och dialog mellan förskolan och grundskolan.

Elevers närvaro i skolan kommer att följas genom utbildningsförvaltningens statistik baserad på skolornas registrering av elevernas frånvaro.

Social omsorg

För att mäta måluppfyllelse för de olika mål som satts upp inom området social omsorg kommer statistik från förvaltningens egna verksamheter, socialförvaltningen och staden i övrigt samt externa källor att användas. I många fall måste flera bedömningsinstrument och indikatorer kombineras för att följa måluppfyllelsen.

Några exempel på indikatorer som kommer att användas är:

- Andel unga som använder droger (Stockholmsenkäten).
- Inkomna orosanmälningar (förvaltningens statistik)
- Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (förvaltningens statistik)
- Andel anmälda brott utförda av ungdomar boende i stadsdelsområdet (statistik över antal inkomna anmälningar till socialtjänsten).
- Andel barn och unga som har fått samordnad individuell plan, SIP (förvaltningens statistik)

Barns och ungas psykiska hälsa kommer dels att följas upp via resultaten i Stockholmsenkäten och Folkhälsoenkäten, dels i samarbete med barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagning och andra aktörer på området.

Trygghet

Hur upplevelsen av trygghet utvecklas i stadsdelsområdet, och främst i de prioriterade områdena, kommer i första hand att följas med hjälp av Stockholms stads trygghetsmätningar. Dessa genomförs vart tredje år och gjordes senast år 2014.

Förvaltningen kommer särskilt att följa hur äldre och personer med funktionsnedsättning upplever trygghet i sina bostadsområden. Detta mäts i trygghetsmätningen, men med tanke på att svarsgrupperna blir mycket små är det oftast inte möjligt att bryta ned resultaten på stadsdelsnivå. Förvaltningen vill därför undersöka ytterligare möjligheter att kartlägga upplevelsen av trygghet för dessa grupper.